

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (piąta izba)

z dnia 18 lipca 2013 r. *

Współpraca sądowa w sprawach cywilnych — Rozporządzenie (WE) nr 44/2001 — Sąd właściwy —
Jurysdykcja szczególna, „gdy przedmiotem postępowania jest umowa lub roszczenia wynikające
z umowy” i „gdy przedmiotem postępowania jest czyn niedozwolony lub czyn podobny do czynu
niedozwolonego albo roszczenia wynikające z takiego czynu”

W sprawie C-147/12

mającej za przedmiot wnioski o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie
prejudycjalnym, złożony przez Hovrätten för Nedre Norrland (Szwecja) postanowieniem z dnia
23 marca 2012 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 26 marca 2012 r., w postępowaniu:

ÖFAB, Östergötlands Fastigheter AB

przeciwko

Frankowi Kootowi,

Evergreen Investments BV,

TRYBUNAŁ (piąta izba),

w składzie: T. von Danwitz (sprawozdawca), prezes izby, A. Rosas, E. Juhász, D. Šváby i C. Vajda,
sędziowie,

rzecznik generalny: M. Wathelet,

sekretarz: C. Strömholm, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 17 kwietnia 2013 r.,
rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu ÖFAB, Östergötlands Fastigheter AB przez M. Andrégo,
- w imieniu F. Koota oraz Evergreen Investments BV przez K. Crafoorda, B. Rundbloma Anderssona
oraz J. Conradssona, advokater,
- w imieniu rządu szwedzkiego przez A. Falk oraz K. Ahlstrand-Oxhamre, działające w charakterze
pełnomocników,
- w imieniu rządu greckiego przez S. Chalę, działającą w charakterze pełnomocnika,

* Język postępowania: szwedzki.

- w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez J. Beeko, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez A.M. Rouchaud-Joët oraz C. Tufvesson, działające w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy ÖFAB, Östergötlands Fastigheter AB (zwaną dalej „ÖFAB”), z siedzibą w Szwecji, a F. Kootem i Evergreen Investments BV (zwaną dalej „Evergreen”), z siedzibą w Niderlandach w przedmiocie odmowy przez tych ostatnich przyjęcia odpowiedzialności za długi Copperhill Mountain Lodge AB (zwaną dalej „Copperhill”), spółki akcyjnej z siedzibą w Szwecji.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Rozporządzenie nr 44/2001 zawiera przepisy dotyczące jurysdykcji, uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych.
- 4 Motywy 8, 11 i 12 tego rozporządzenia stanowią:

„(8) Spory prawne podlegające niniejszemu rozporządzeniu muszą mieć łącznik z terytorium jednego spośród państw członkowskich związanych tym rozporządzeniem. Wspólne przepisy o jurysdykcji powinny zatem znajdować zastosowanie zasadniczo wtedy, gdy pozwany ma miejsce zamieszkania w jednym z tych państw członkowskich.

[...]

(11) Przepisy o jurysdykcji powinny być w wysokim stopniu przewidywalne i powinny zależeć zasadniczo od miejsca zamieszkania pozwanego, a tak ustalona jurysdykcja powinna mieć miejsce zawsze, z wyjątkiem kilku dokładnie określonych przypadków, w których ze względu na przedmiot sporu lub umowę stron uzasadnione jest inne kryterium powiązania. Siedziba osób prawnych musi być zdefiniowana wprost w rozporządzeniu celem wzmocnienia przejrzystości wspólnych przepisów i uniknięcia konfliktów kompetencyjnych.

(12) Jurysdykcja oparta na łączniku miejsca zamieszkania [pозwanego] powinna zostać uzupełniona jurysdykcją opartą na innych łącznikach, które powinny zostać dopuszczone ze względu na ścisły związek pomiędzy sądem a sporem prawnym lub w interesie prawidłowego wymiaru sprawiedliwości”.

- 5 Artykuł 1 ust. 2 lit. b) rozporządzenia nr 44/2001 stanowi, że rozporządzenie to nie ma zastosowania do „upadłości, układow i innych podobnych postępowań”.

6 Artykuł 2 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 ma następującą treść:

„Z zastrzeżeniem przepisów niniejszego rozporządzenia osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane, niezależnie od ich obywatelstwa, przed sądy tego państwa członkowskiego”.

7 Zgodnie z art. 5 pkt 1 i 3 rozporządzenia osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego, może być pozwana w innym państwie członkowskim:

„1)

a) jeżeli przedmiotem postępowania jest umowa lub roszczenia wynikające z umowy – przed sąd miejsca, gdzie zobowiązanie zostało wykonane albo miało być wykonane;

b) w rozumieniu niniejszego przepisu – i o ile co innego nie zostało uzgodnione – miejscem wykonania zobowiązania jest:

– w przypadku sprzedaży rzeczy ruchomych – miejsce w państwie członkowskim, w którym rzeczy te zgodnie z umową zostały dostarczone albo miały zostać dostarczone;

– w przypadku świadczenia usług – miejsce w państwie członkowskim, w którym usługi zgodnie z umową były świadczone albo miały być świadczone;

c) jeśli lit. b) nie ma zastosowania, wówczas stosuje się lit. a);

[...]

3) jeżeli przedmiotem postępowania jest czyn niedozwolony lub czyn podobny do czynu niedozwolonego albo roszczenia wynikające z takiego czynu – przed sąd miejsca, gdzie nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę”.

Prawo szwedzkie

8 Znajdujący się w rozdziale 25 Aktiebolagslag (szwedzkiej ustawy o spółkach akcyjnych, SFS 2005, nr 551) § 18 stanowi, że członkowie zarządu mogą zostać pociągnięci do odpowiedzialności za długi spółki, jeżeli nie dokonali oni określonych czynności formalnych celem kontroli sytuacji finansowej spółki, która nie posiada już wystarczających środków finansowych. Zgodnie ze wspomnianym artykułem:

„Jeżeli zarząd nie wykonał obowiązku:

1) sporządzenia wstępnego bilansu, o którym mowa w § 14, i przedłożenia go audytorowi spółki do kontroli zgodnie z § 13;

2) zwołania, zgodnie z § 15, pierwszego walnego zgromadzenia celem dokonania oceny sytuacji spółki; lub

3) złożenia do Tingsrätt, zgodnie z § 17, wniosku o ogłoszenie upadłości spółki,

wówczas członkowie zarządu podlegają solidarnej odpowiedzialności za zobowiązania spółki powstałe w okresie tych uchybień.

Każda osoba działająca w imieniu spółki, która wie o uchybieniach zarządu, jest odpowiedzialna solidarnie z członkami tego zarządu za długi zaciągnięte w ten sposób przez spółkę.

Odpowiedzialność, zgodnie z akapitami pierwszym i drugim, nie powstaje po stronie osoby, która wykaże, że nie dopuściła się niedbalstwa.

[...]”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 9 F. Koot, zamieszkały w Niderlandach, był członkiem zarządu spółki Copperhill od dnia 9 września 2007 r. do dnia 5 września 2009 r. włącznie, kiedy to stał się zastępcą prezesa zarządu, którą to funkcję pełnił do dnia 22 stycznia 2010 r.
- 10 Evergreen posiadał 40% akcji spółki Copperhill przed nabyciem, w dniu 11 września 2007 r., 50% dodatkowych akcji tej spółki.
- 11 W okresie pomiędzy dniem 10 października 2007 r. a dniem 2 grudnia 2009 r. siedziba spółki Copperhill znajdowała się w gminie Åre (Szwecja), położonej w okręgu Östersunds tingsrätt (sądu rejonowego w Östersund), na której terenie spółka ta prowadziła w tym okresie działalność i wybudowała hotel.
- 12 Dla celów budowy hotelu Copperhill zlecił roboty ziemne, i między innymi ułożenie posadzek z płytek w łazienkach, dwóm miejscowym spółkom, Toréns Entreprenad i Östersund AB (zwanej dalej „Toréns”) i Kakelmässan Norr Handelsbolag (zwanej dalej „Kakelmässan”).
- 13 W dniu 23 marca 2009 r., jako że Copperhill zaprzestał płatności z powodu trudności finansowych, Östersunds tingsrätt wydał postanowienie o poddaniu rzeczony spółki środkom naprawczym („företagsrekonstruktion”). W ramach tych środków spółki Toréns i Kakelmässan uzyskały zaspokojenie jedynie części wierzytelności przysługujących im względem spółki Copperhill. Pozostała część wierzytelności została nabyta przez Invest i Årefjällen i Stockholm AB (zwaną dalej „Invest”).
- 14 W dniu 10 sierpnia 2010 r. Invest wniósł do Östersunds tingsrätt dwa pozwy odpowiednio przeciwko F. Kootowi i spółce Evergreen. Na poparcie swojego powództwa przeciwko F. Kootowi spółka Invest podniosła, że F. Koot miał obowiązek zapłacenia jej odszkodowania na podstawie rozdziału 25 § 18 ustawy o spółkach akcyjnych. Powództwo przeciwko spółce Evergreen uzasadnione było, po pierwsze, zasadami rządzącymi wyjątkiem od ograniczonej odpowiedzialności, oraz po drugie, okolicznością, że Evergreen „przyrzekł” zaspokoić roszczenia spółek Toréns i Kakelmässan lub przekazać spółce Copperhill fundusze konieczne w tym zakresie.
- 15 Jeżeli chodzi o jurysdykcję Östersunds tingsrätt do orzekania w odnośnych sprawach, Invest podniósł, że czyn powodujący szkodę został popełniony w Åre, w której to miejscowości powstała również szkoda. F. Koot i Evergreen twierdzą, że ponieważ wszyscy mają miejsce zamieszkania lub siedzibę w Niderlandach, sąd ten nie jest właściwy do rozpoznania tych spraw.
- 16 W dniu 26 kwietnia 2011 r. Östersunds tingsrätt postanowił odrzucić pozwy Investu, stwierdzając brak swojej jurysdykcji do rozpoznania odnośnych spraw. Według tego sądu przedmiotem postępowania w tych sprawach nie jest ani umowa lub roszczenia wynikające z umowy, ani czyn niedozwolony lub czyn podobny do czynu niedozwolonego albo roszczenia wynikające z takiego czynu w rozumieniu art. 5 pkt 1 i 3 rozporządzenia nr 44/2001. W związku z tym, zgodnie z zasadą ogólną ustanowioną w art. 2 ust. 1 rzeczony rozporządzenia, rzeczony postępowania powinny być toczony przed sądami państwa członkowskiego, w którym zamieszkuje F. Koot i w którym ma siedzibę Evergreen.

- 17 Invest wniósł odwołanie od tych orzeczeń do Hovrätten för Nedre Norrland, domagając się wystąpienia przez ten sąd z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym do Trybunału Sprawiedliwości. Następnie scedował swoje wierzytelności na ÖFAB.
- 18 Hovrätten för Nedre Norrland uważa, że w celu ustalenia jurysdykcji sądów szwedzkich do rozpoznania sprawy głównej należy dokonać wykładni art. 5 pkt 1 i 3 rozporządzenia nr 44/2001.
- 19 W tym zakresie sąd odsyłający zastanawia się, czy rzucone przepisy stanowią wyczerpujący wyjątek od art. 2 rozporządzenia nr 44/2001 w zakresie powództw o odszkodowanie w tym znaczeniu, że art. 5 pkt 3 tego rozporządzenia ma zastosowanie wówczas, gdy pkt 1 rzuconego artykułu nie ma zastosowania. Ponadto sąd ten uważa, iż Trybunał dotychczas nie rozstrzygał pytania, czy powództwa zmierzające do pociągnięcia członka zarządu spółki akcyjnej, na podstawie rozdziału 25 § 18 ustawy o spółkach akcyjnych, i akcjonariusza tej spółki, na podstawie wyjątku od ograniczonej odpowiedzialności, do odpowiedzialności za długi rzeczony spółki, są objęte zakresem art. 5 pkt 3 tegoż rozporządzenia.
- 20 Jeżeli chodzi o wyjątek od ograniczonej odpowiedzialności, sąd odsyłający wskazuje, że zgodnie z orzecznictwem Högsta domstolen (sądu najwyższego), akcjonariusze spółki akcyjnej mogą w wyjątkowych sytuacjach ponosić odpowiedzialność za długi odnośnej spółki. Wśród czynników, które mogą mieć znaczenie w tym zakresie, można wymienić nieuczciwe lub stanowiące nadużycie zachowanie akcjonariuszy, brak kapitału własnego, a także okoliczność, iż przedmiotem spółki nie była działalność gospodarcza.
- 21 W związku z powyższym Hovrätten för Nedre Norrland postanowił zawiesić postępowanie i skierować do Trybunału następujące pytania prejudycjalne:
- „1) Czy wykładni art. 5 pkt 1 i 3 rozporządzenia nr 44/2001 [...] należy dokonywać w taki sposób, że stanowi on wyczerpujący wyjątek od ogólnej zasady określonej w art. 2 w odniesieniu do pozwów o odszkodowanie?
 - 2) Czy pojęcie »czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego« zawarte w art. 5 pkt 3 rozporządzenia [nr 44/2001] należy rozumieć w ten sposób, że przepis ten obejmuje powództwo wniesione przez wierzyciela przeciwko członkowi zarządu spółki zmierzające do uczynienia tego członka odpowiedzialnym za długi tej spółki z tego powodu, iż nie podjął on formalnych działań celem kontroli sytuacji finansowej spółki, lecz pozwolił on na jej dalszą działalność i na powiększenie zadłużenia?
 - 3) Czy pojęcie »czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego« zawarte w art. 5 pkt 3 rozporządzenia [nr 44/2001] należy rozumieć w ten sposób, że przepis ten obejmuje powództwo wytoczone przez wierzyciela przeciwko akcjonariuszowi spółki, jeśli postępowanie ma na celu uczynienie go odpowiedzialnym za długi spółki z tego powodu, iż pozwolił on na dalszą działalność spółki mimo tego, że spółka jest [była] niedokapitalizowana i powinna [była] zostać postawiona w stan likwidacji?
 - 4) Czy pojęcie »czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego« zawarte w art. 5 pkt 3 rozporządzenia [nr 44/2001] należy rozumieć w ten sposób, że przepis ten obejmuje powództwo wniesione przez wierzyciela przeciwko akcjonariuszowi spółki, który zobowiązał się do zapłaty jej zadłużenia?
 - 5) W razie udzielenia odpowiedzi twierdzącej [na pytanie drugie], czy należy przyjąć, że ewentualna szkoda powstała w Niderlandach, czy w Szwecji, jeśli odnośny członek zarządu ma miejsce zamieszkania w Niderlandach, a uchybienia z jego strony dotyczyły spółki szwedzkiej?

- 6) W razie udzielenia odpowiedzi twierdzącej [na pytania trzecie i czwarte], czy należy przyjąć, że ewentualna szkoda powstała w Niderlandach czy w Szwecji, jeśli odnośny akcjonariusz ma miejsce zamieszkania w Niderlandach a spółka ma siedzibę w Szwecji?
- 7) W przypadku, gdy art. 5 pkt 1 lub art. 5 pkt 3 rozporządzenia [nr 44/2001] znajdują zastosowanie do jednej z wyżej opisanych sytuacji, czy jakiegokolwiek znaczenie w kwestii zastosowania tych przepisów ma to, że wierzytelność została przeniesiona przez pierwotnego wierzyciela na inną osobę?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytań od pierwszego do trzeciego

- 22 Przez pytania od pierwszego do trzeciego, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy pojęcie „czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego”, znajdujące się w art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001, należy rozumieć w ten sposób, iż obejmuje ono powództwa wytaczane przez wierzyciela przeciwko spółce akcyjnej i zmierzające do pociągnięcia do odpowiedzialności za długi tejże spółki, po pierwsze, członka jej zarządu, i po drugie, akcjonariusza tej spółki, ponieważ pozwolili oni na dalszą działalność tej spółki w sytuacji, gdy była ona niedokapitalizowana i powinna być zostać postawiona w stan likwidacji.
- 23 W pierwszej kolejności należy ocenić argument podniesiony przez F. Koota, zgodnie z którym skierowane przeciw niemu powództwa są wyłączone z zakresu zastosowania rozporządzenia nr 44/2001 na podstawie art. 1 ust. 2 lit. b) tego rozporządzenia, ponieważ powództwa te zostały oparte na przepisach prawa szwedzkiego zmierzających do tego, aby spółki akcyjne, których kapitał własny jest niewystarczający, zostały postawione w stan likwidacji.
- 24 W tym zakresie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecnictwem art. 1 ust. 2 lit. b) rozporządzenia nr 44/2001 wyklucza z zakresu jego zastosowania jedynie powództwa wytaczane bezpośrednio na podstawie postępowania upadłościowego i ściśle z nim związane (zob. podobnie w szczególności wyroki: z dnia 2 lipca 2009 r. w sprawie C-111/08 SCT Industri, Zb.Orz. s. I-5655, pkt 21 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 19 kwietnia 2012 r. w sprawie C-213/10 F-TEX, pkt 29).
- 25 Tymczasem, tak jak to wynika z akt przekazanych Trybunałowi oraz z wyjaśnień rządu szwedzkiego w trakcie rozprawy, wytoczenie powództw spornych w postępowaniu głównym nie wpisuje się w ramy postępowania upadłościowego, lecz zostały wytoczone po tym, jak Copperhill został poddany postępowaniu naprawczemu. W każdym razie należy stwierdzić, jak zauważa Komisja Europejska, że wytoczenie spornych w postępowaniu głównym powództw nie stanowi wyłącznych prerogatyw syndyka wykonywanych w interesie wierzycieli, lecz że chodzi o prawa, które ÖFAB może wykonywać w swoim własnym interesie.
- 26 W związku z tym należy stwierdzić, że powództwa sporne w postępowaniu głównym należą do zakresu zastosowania rozporządzenia nr 44/2001.
- 27 W celu udzielenia odpowiedzi na pytania od pierwszego do trzeciego należy stwierdzić, po pierwsze, że zgodnie z utrwalonym orzecnictwem pojęcia „umowa lub roszczenia wynikające z umowy” i „czyn niedozwolony lub czyn podobny do czynu niedozwolonego albo roszczenia wynikające z takiego czynu” w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit. a) oraz art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w sposób autonomiczny, poprzez odniesienie zasadniczo do systemu i celu tego

rozporządzenia (zob. podobnie wyrok z dnia 25 października 2011 r. w sprawach połączonych C-509/09 i C-161/10 eDate Advertising i Martinez, Zb.Orz. s. I-10269, pkt 38 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 28 Po drugie, w zakresie, w jakim rozporządzenie zastąpiło w stosunkach między państwami członkowskimi konwencję z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 1972, L 299, s. 32), zmienioną późniejszymi konwencjami o przystąpieniu nowych państw członkowskich do tej konwencji (zwaną dalej „konwencją brukselską”), wykładnia dokonana przez Trybunał w odniesieniu do postanowień tej konwencji pozostaje aktualna dla późniejszych przepisów rozporządzenia, jako że przepisy konwencji brukselskiej i rozporządzenia można uznać za równoważne (zob. w szczególności ww. wyrok w sprawie eDate Advertising i Martinez, pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 29 Artykuł 2 oraz art. 5 pkt 1 lit. a) i art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001, mające zastosowanie w postępowaniu głównym, odzwierciedlają jednakże, jeżeli chodzi o rozgraniczenie jurysdykcji sądów regulowanej przez te przepisy, tę samą systematykę co art. 2 a także art. 5 pkt 1 i 3 konwencji brukselskiej, i są zredagowane w prawie identyczny sposób. Ze względu na taką równoważność należy zapewnić, zgodnie z motywem 19 rzeczonego rozporządzenia, kontynuację wykładni tych dwóch instrumentów (zob. w szczególności wyrok z dnia 16 lipca 2009 r. w sprawie C-189/08 Zuid-Chemie, Zb.Orz. s. I-6917, pkt 19).
- 30 W ten sposób, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem system przyznawania jurysdykcji ogólnej, przewidziany w rozdziale II rozporządzenia nr 44/2001, opiera się na podstawowej zasadzie, wyrażonej w jego art. 2 ust. 1, w myśl której osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane przed sądy tego państwa, niezależnie od ich obywatelstwa. Jedynie w drodze wyjątku od zasady ogólnej jurysdykcji sądu miejsca zamieszkania pozwanego rozdział II sekcja 2 rozporządzenia nr 44/2001 przewiduje określone zasady dotyczące jurysdykcji szczególnej, wśród których znajduje się zasada z art. 5 pkt 3 tego rozporządzenia (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Zuid-Chemie, pkt 20 i 21; a także wyrok z dnia 12 maja 2011 r. w sprawie C-144/10 BVG, Zb.Orz. s. I-3961, pkt 30 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 31 Trybunał orzekł również, że przepisy o jurysdykcji szczególnej należy interpretować w sposób ścisły, nie pozwalając na wykładnię wykraczającą poza przypadki wyraźnie przewidziane w rzeczonem rozporządzeniu (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Zuid-Chemie, pkt 22 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 32 Niemniej jednak, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem pojęcie „czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego albo roszczeń wynikających z takiego czynu” w rozumieniu art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 obejmuje wszelkie powództwa, które zmierzają do pociągnięcia pozwanego do odpowiedzialności i które nie są związane z „umową lub roszczeniem wynikającym z umowy” w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit. a) tego rozporządzenia (zob. w kontekście wykładni konwencji brukselskiej wyroki: z dnia 27 września 1988 r. w sprawie 189/87 Kalfelis, Rec. s. 5565, pkt 18; z dnia 26 marca 1992 r. w sprawie C-261/90 Reichert i Kockler, Rec. s. I-2149, pkt 16; z dnia 27 października 1998 r. w sprawie C-51/97 Réunion européenne i in., Rec. s. I-6511, pkt 22; a także z dnia 17 września 2002 r. w sprawie C-334/00 Tacconi, Rec. s. I-7357, pkt 21).
- 33 W tym zakresie należy stwierdzić, po pierwsze, że pojęcie „umowy lub roszczenia wynikającego z umowy” w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 44/2001 nie może być rozumiane jako obejmujące sytuację, w której brak jest zobowiązania dobrowolnie przyjętego przez jedną stronę wobec drugiej. W ten sposób stosowanie przepisu o jurysdykcji szczególnej, przewidzianego dla postępowań, których przedmiotem jest umowa lub roszczenia wynikające z umowy we wspomnianym art. 5 pkt 1 lit. a), zakłada ustalenie zobowiązania prawnego dobrowolnie przyjętego przez jedną osobę wobec drugiej, na którym opiera się powództwo powoda (zob. w odniesieniu do wykładni konwencji

brukselskiej wyrok z dnia 20 stycznia 2005 r. w sprawie C-27/02 Engler, Zb.Orz. s. I-481, pkt 50, 51; a także wyrok z dnia 14 marca 2013 r. w sprawie C-419/11 Česká spořitelna, pkt 46, 47 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 34 Po drugie, z utrwalonego orzecznictwa wynika, że odpowiedzialność za czyn niedozwolony lub czyn podobny do czynu niedozwolonego może być brana pod uwagę tylko pod warunkiem, iż może zostać ustalony związek przyczynowy pomiędzy szkodą a zdarzeniem, które spowodowało powstanie szkody (zob. w kontekście wykładni konwencji brukselskiej wyrok z dnia 30 listopada 1976 r. w sprawie 21/76 Bier, zwany „wyrokiem w sprawie Mines de potasse d’Alsace”, Rec. s.1735, pkt 16; a także ww. wyrok w sprawie Zuid-Chemie, pkt 28 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 35 Jeżeli chodzi o powództwa, których dotyczy postępowanie główne, to z akt sprawy przekazanych Trybunałowi wynika, że zmierzają one do ustalenia odpowiedzialności F. Koota, jako członka zarządu spółki Copperhill, na podstawie rozdziału 25 § 18 ustawy o spółkach akcyjnych, jak również do ustalenia odpowiedzialności spółki Evergreen, jako akcjonariusza tejże spółki, na podstawie wyjątku od ograniczonej odpowiedzialności w świetle wykładni Högsta domstolen.
- 36 Tak jak to wynika również z postanowienia odsyłającego, rzeszone powództwa są oparte nie na zobowiązaniu dobrowolnie przyjętym przez jedną stronę wobec drugiej, lecz na twierdzeniu, zgodnym z którym, jako że członek zarządu nie dopełnił określonych czynności formalnych zmierzających do przeprowadzenia kontroli sytuacji finansowej tej spółki, podobnie jak jej główny akcjonariusz, uchybili oni obowiązkowi spoczywającym na nich z mocy prawa, pozwalając tej spółce na dalszą działalność, podczas gdy była ona niedokapitalizowana i powinna być zostać postawiona w stan likwidacji. Na podstawie prawa właściwego ów członek zarządu i ów akcjonariusz mogą w odpowiednim przypadku zostać pociągnięci do odpowiedzialności za długi spółki Copperhill.
- 37 Tymczasem, o ile powództwa, których dotyczy postępowanie główne, zmierzają do pociągnięcia rzeszonego członka zarządu i rzeszonego akcjonariusza do odpowiedzialności za długi spółki Copperhill, to jednak w pierwszej kolejności umożliwiają one uzyskanie zapłaty wierzytelności, które, jako że członek zarządu i akcjonariusz tej spółki, w wyniku niewywiązania się z obowiązków spoczywających na nich z mocy prawa, nie mogły być zostać zaspokojone w całości po stronie tej spółki. W niniejszej sprawie powództwa te zmierzają w ten sposób do naprawienia szkody wynikającej z faktu, że spółki Toréns i Kakelmässan wykonały na rzecz Copperhill prace bez możliwości uzyskania następnie od niej zapłaty całej należnej od niej kwoty za te prace.
- 38 Z powyższego wynika, że powództwa, których dotyczy postępowanie główne, bez przesądzania o kwalifikacji innych powództw, które mogą zostać wytoczone przeciwko członkowi zarządu lub akcjonariuszowi spółki, należą do zakresu art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001.
- 39 W tym zakresie rządy szwedzki i grecki twierdzą, że kwalifikacja powództw, których dotyczy postępowanie główne z punktu widzenia art. 5 pkt 1 i 3 rozporządzenia nr 44/2001, z uwagi na to że powództwa zmierzają do ustalenia odpowiedzialności członka zarządu lub akcjonariusza spółki akcyjnej za długi tej spółki, powinna następować w podobny sposób jak kwalifikacja długów spółki, jako należących, odpowiednio, do dziedziny zobowiązań umownych i do dziedziny zobowiązań pozaumownych.
- 40 Nie można przyjąć takiej interpretacji.
- 41 W rzeczywistości bowiem skutkowałyby ona powieleniem sądów właściwych do rozpoznania powództw o ustalenie zawinionego zachowania członka zarządu lub akcjonariusza danej spółki na podstawie charakteru poszczególnych długów tej spółki, które mogą stanowić przedmiot tych powództw. Tymczasem w takiej sytuacji ustanowiony w art. 5 pkt 1 i 3 rozporządzenia nr 44/2001 cel bliskości przepisów o jurysdykcji szczególnej, opartych na istnieniu szczególnie ścisłego związku pomiędzy umową lub miejscem, w którym doszło do zdarzenia powodującego szkodę, a sądem, do którego się

zwrócono o rozpatrzenie sprawy (zob. podobnie w szczególności wyroki: z dnia 25 lutego 2010 r. w sprawie C-381/08 Car Trim, Zb.Orz. s. I-1255, pkt 48 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 16 maja 2013 r. w sprawie C-228/11 Melzer, pkt 26 i przytoczone tam orzecznictwo), sprzeciwia się temu, aby ustalanie sądu właściwego mogło zależeć od charakteru długów odnośnej spółki. Ponadto należy zauważyć, że jeżeli chodzi o pozwanego, który jest odpowiedzialny za dług osoby trzeciej, taka wykładnia przepisów o jurysdykcji przewidzianych w art. 5 tego rozporządzenia nie wykazuje stopnia przewidywalności wymaganego przez motyw 11 rzeczonego rozporządzenia.

- 42 Z uwagi na powyższe rozważania na pytania od pierwszego do trzeciego należy odpowiedzieć w ten sposób, że pojęcie „czynu niedozwolonego lub podobnego do czynu niedozwolonego albo roszczeń wynikających z takiego czynu”, znajdujące się w art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001, należy rozumieć w ten sposób, że obejmuje ono powództwa, takie jak w postępowaniu głównym, wytoczone przez wierzyciela spółki akcyjnej i zmierzające do pociągnięcia do odpowiedzialności za długi tej spółki, po pierwsze, jej członka zarządu, i po drugie, jej akcjonariusza, ponieważ pozwolili oni na dalszą działalność tej spółki w sytuacji, gdy była ona niedokapitalizowana i powinna była zostać postawiona w stan likwidacji.

W przedmiocie pytania czwartego

- 43 Przez pytanie czwarte sąd krajowy zmierza do ustalenia, czy pojęcie „czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego albo roszczeń wynikających z takiego czynu” znajdujące się w art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że obejmuje ono powództwo wytoczone przez wierzyciela przeciwko akcjonariuszowi spółki, który zobowiązał się do zapłaty jej długów.
- 44 W tym zakresie należy przypomnieć, że do sądów krajowych należy dostarczenie Trybunałowi elementów stanu faktycznego i prawnego koniecznych dla udzielenia w użyteczny sposób odpowiedzi na kierowane do niego pytania (wyroki z dnia 14 września 1999 r. w sprawie C-249/97 Gruber, Rec. s. I-5295, pkt 19; z dnia 8 września 2011 r. w sprawie C-177/10 Rosado Santana, Zb.Orz. s. I-7907, pkt 33).
- 45 Tak jak wynika to z utrwalonego orzecznictwa, konieczność dokonania wykładni prawa Unii, która będzie użyteczna dla sądu krajowego, wymaga, aby określił on ramy faktyczne i prawne, w jakie wpisują się kierowane przez niego pytania, lub co najmniej aby wyjaśnił on stan faktyczny, na którym opierają się pytania (zob. w szczególności wyroki: z dnia 17 lutego 2005 r. w sprawie C-134/03 Viacom Outdoor, Zb.Orz. s. I-1167, pkt 22; z dnia 12 kwietnia 2005 r. w sprawie C-145/03 Keller, Zb.Orz. s. I-2529, pkt 29; z dnia 1 grudnia 2011 r. w sprawie C-145/10 Painer, Zb.Orz. s. I-12533, pkt 46).
- 46 Tymczasem w niniejszej sprawie należy stwierdzić, że w odniesieniu do pytania czwartego sąd odsyłający wskazał jedynie, że Evergreen „przrzekł” zaspokoić roszczenia spółek Toréns i Kakelmässan lub dostarczyć spółce Copperhill funduszy koniecznych w tym zakresie, jednakże nie wyjaśnił okoliczności faktycznych owego „przrzeczenia”. W tych okolicznościach wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym nie umożliwia Trybunałowi dokonania użytecznej wykładni art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001.
- 47 W związku z tym należy stwierdzić, że pytanie czwarte jest niedopuszczalne.

W przedmiocie pytań piątego i szóstego

- 48 Przez pytania piąte i szóste, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy pojęcie „miejsca, gdzie nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę”, znajdujące się w art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001, należy interpretować w ten sposób, że, jeżeli

chodzi o powództwa zmierzające do pociągnięcia członka zarządu oraz akcjonariusza danej spółki akcyjnej do odpowiedzialności za długi tej spółki, rzeczony miejsce znajduje się w państwie członkowskim siedziby rzeczony spółki.

- 49 W celu udzielenia odpowiedzi na te pytania należy przypomnieć, po pierwsze, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem przepis o jurysdykcji szczególnej, przewidziany w drodze wyjątku od zasady ogólnej właściwości sądu miejsca zamieszkania lub siedziby pozwanego w art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001, jest oparty na istnieniu szczególnie ścisłego związku pomiędzy roszczeniem a sądem miejsca, gdzie powstało zdarzenie wywołujące szkodę, który uzasadnia przyznanie właściwości tym sądom ze względu na prawidłowe administrowanie wymiarem sprawiedliwości i skuteczną organizację postępowania (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie eDate Advertising i Martinez, pkt 40; wyrok z dnia 25 października 2012 r. w sprawie C-133/11 Folien Fischer i Fofitec, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 50 Gdy przedmiotem postępowania jest czyn niedozwolony lub czyn podobny do czynu niedozwolonego, sąd właściwy ze względu na miejsce, gdzie nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę, jest bowiem zazwyczaj najbardziej odpowiedni do orzekania, w szczególności ze względu na bliskość w stosunku do sporu i łatwość administrowania dowodami (zob. w szczególności ww. wyrok w sprawie Folien Fischer i Fofitec, pkt 38 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 51 Po drugie, wyrażenie „miejsce, gdzie nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę”, występujące w art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001, obejmuje zarówno miejsce, w którym szkoda się zmaterializowała, jak i miejsce, w którym nastąpiło zdarzenie powodujące powstanie szkody, wobec czego pozwany może zostać pozwany, według wyboru powoda, przed sąd jednego z tych miejsc (zob. ww. wyrok w sprawie Folien Fischer i Fofitec, pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo). Owe dwa miejsca mogą stanowić istotny łącznik z punktu widzenia właściwości sądu, ponieważ każde z nich może być w stanie, w zależności od okoliczności, dostarczyć szczególnie ważnych wskazówek w zakresie dowodu i organizacji postępowania (ww. wyrok w sprawach połączonych eDate Advertising i Martinez, pkt 41 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 52 Jeżeli chodzi o powództwa, których dotyczy postępowanie główne, wytoczone przez wierzycieli spółki akcyjnej przeciwko członkowi zarządu i głównemu akcjonariuszowi tej spółki z tego powodu, iż nie dopełnili oni obowiązków ciążących na nich z mocy prawa i dotyczących tej spółki, to miejsce zdarzenia powodujące powstanie szkody powinien cechować, zarówno dla powodów, jak i dla pozwanych, wysoki stopień prawdopodobieństwa. Podobnie w tych okolicznościach pomiędzy wytaczanymi przez powodów powództwami a rzeczonym miejscem powinien istnieć szczególnie ścisły związek w rozumieniu prawidłowej administracji wymiarem sprawiedliwości i skutecznej organizacji postępowania.
- 53 W tym zakresie należy stwierdzić, że w sytuacji takiej jak w postępowaniu głównym, gdzie sporne powództwa są oparte na twierdzeniu, iż członek zarządu i główny akcjonariusz Copperhill nie wywiązali się ze spoczywających na nich z mocy prawa obowiązków w zakresie kontroli sytuacji finansowej tej spółki i jej dalszej działalności, podczas gdy była ona niedokapitalizowana i powinna być zostać postawiona w stan likwidacji, nie chodzi o sytuację finansową lub działalność rzeczony spółki, jako takie, lecz o wniosek, jaki należy wyciągnąć z ewentualnego niedopełnienia kontroli, której obowiązek ciąży na członku zarządu i na akcjonariuszu.
- 54 Z akt sprawy przekazanych Trybunałowi wynika, że w czasie zaistnienia okoliczności faktycznych sprawy siedziba spółki Copperhill znajdowała się w gminie Åre, położonej w okręgu Östersunds tingsrätt, gdzie też spółka ta w tym okresie wykonywała działalność i wybudowała hotel. W tych okolicznościach okazuje się, że prowadzona działalność, a także sytuacja finansowa związana z tymi czynnościami, są powiązane z tym miejscem. W każdym razie informacje dotyczące sytuacji finansowej i działalności tej spółki, konieczne dla wykonywania obowiązków zarządzania ciążących na członku

zarządu i akcjonariuszu, powinny być dostępne w rzeczonym miejscu. Podobnie jest w przypadku informacji dotyczących zarzucanego braku poszanowania tych obowiązków. Do sądu odsyłającego należy sprawdzenie prawdziwości tych informacji.

- 55 W związku z tym na pytania piąte i szóste należy odpowiedzieć, że pojęcie „miejsca, gdzie nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę”, znajdujące się w art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001, należy interpretować w ten sposób, że jeżeli chodzi o powództwa zmierzające do pociągnięcia do odpowiedzialności członka zarządu i akcjonariusza spółki akcyjnej za długi tej spółki, rzeczony miejsce znajduje się w miejscu, z którym powiązane są działalność prowadzona przez rzeczoną spółkę oraz sytuacja finansowa związana z tą działalnością.

W przedmiocie pytania siódmego

- 56 Przez pytanie siódme sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy okoliczność, że sporna wierzytelność została przeniesiona przez pierwotnego wierzyciela na inną osobę w okolicznościach takich jak w postępowaniu głównym, ma znaczenie dla ustalenia sądu właściwego na podstawie art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001.
- 57 W tym zakresie należy przypomnieć, po pierwsze, co zostało podkreślone w pkt 41 niniejszego wyroku, że przepisy dotyczące jurysdykcji szczególnej ustanowione w art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001, odpowiadają celowi bliskości i opierają się na szczególnie ścisłym powiązaniu pomiędzy umową lub miejscem, gdzie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę, a sądem, do którego wystąpiono o rozpatrzenie sprawy. Tymczasem spór dotyczący wierzytelności należących do dziedziny zobowiązań z „czynów niedozwolonych lub czynów podobnych do czynów niedozwolonych” nadal zasadniczo jest ściśle związany z miejscem, gdzie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę, nawet wówczas, gdy sporne wierzytelności zostały przeniesione.
- 58 Po drugie, należy podnieść, że dopuszczenie, aby przelew wierzytelności dokonany przez pierwotnego wierzyciela mógł mieć wpływ na określenie sądu właściwego w rozumieniu art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001, byłoby również sprzeczne z jednym z celów tego rozporządzenia, przywołanym w jego motywie 11, zgodnie z którym przepisy o jurysdykcji powinny posiadać wysoki stopień przewidywalności.
- 59 Z uwagi na powyższe na pytanie siódme należy odpowiedzieć, że okoliczność, iż sporna wierzytelność została przeniesiona przez pierwotnego wierzyciela na inną osobę, nie ma wpływu – w okolicznościach takich jak w sprawie głównej – na określenie sądu właściwego na podstawie art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001.

W przedmiocie kosztów

- 60 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (piąta izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Pojęcie „czynu niedozwolonego lub podobnego do czynu niedozwolonego albo roszczeń wynikających z takiego czynu”, znajdujące się w art. 5 pkt 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych, należy interpretować w ten sposób, że obejmuje ono powództwa, takie jak w postępowaniu głównym, wytoczone przez**

wierzyciela spółki akcyjnej i zmierzające do pociągnięcia do odpowiedzialności za długi tej spółki, po pierwsze, jej członka zarządu, i po drugie, jej akcjonariusza, ponieważ pozwolili oni na dalszą działalność tej spółki w sytuacji, gdy była ona niedokapitalizowana i powinna być zostać postawiona w stan likwidacji.

- 2) Pojęcie „miejsca, gdzie nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę”, znajdujące się w art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001, należy interpretować w ten sposób, że jeżeli chodzi o powództwa zmierzające do pociągnięcia członka zarządu i akcjonariusza spółki akcyjnej do odpowiedzialności za długi tej spółki, rzeczony miejsce znajduje się w miejscu, z którym powiązane są działalność prowadzona przez rzeczoną spółkę oraz sytuacja finansowa związana z tą działalnością.
- 3) Okoliczność, iż sporna wierzytelność została przeniesiona przez pierwotnego wierzyciela na inną osobę, nie ma wpływu – w okolicznościach takich jak w sprawie głównej – na określenie sądu właściwego na podstawie art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001.

Podpisy